

Saltos
T.a.v. de heer R.M. Hoekstra
Angerenstein 58
7339 BN UGCHELEN

Doetinchem, 26 november 2014

Project: 14025171 APE.SAL.APO
Betreft: Evaluatieverslag hoek Ruitersmolenweg en Stichtingsweg te Beekbergen

Geachte heer Hoekstra,

Hierbij ontvangt u de evaluatie van het archeologisch veldonderzoek dat heeft plaatsgevonden op de locatie hoek Ruitersmolenweg en Stichtingsweg te Beekbergen in de gemeente Apeldoorn. Het betreft een voorlopige interpretatie van de onderzoeksresultaten. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

Tabel 1. brongegevens onderzoek

Projectcode:	APEN14-04	Projectnr:	14025171
Onderzoeksmeldingsnr:	63484	Plaats:	Beekbergen
Toponiem:	Hoek Ruitersmolenweg en Stichtingsweg	Gemeente:	Apeldoorn
Startdatum veldwerk	17 november 2014	Einddatum veldwerk	25 november 2014
Projectleider	S. Diependaal	Stagiair Saxion	O. Quint
Veldtechnicus	P.J.L. Wemerman	Stagiair Saxion	S. Veugelink

Aanleiding

De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van woningen binnen het plangebied. Ter plaatse van de toekomstige bebouwing zal naar verwachting bij de aanleg van een standaard staalfundering op het gele zand (top van de Chorizont), de bodem tot een diepte van maximaal circa 1 m -mv worden afgegraven (bouwput).

Verwachting op basis van het vooronderzoek

In het plangebied zijn in het algemeen bewoningssporen vanaf het Laat-Paleolithicum te verwachten. Voor de perioden Laat-Paleolithicum-Mesolithicum (jagers-verzamelaars) kunnen sporen van kortstondige bewoning worden aangetroffen, bijvoorbeeld jachtkampjes of locaties waar specialistische activiteiten plaatsvonden, zoals (vuur)steenbewerking. Voor de periode vanaf het Neolithicum kunnen sporen van permanente bewoning (landbouwers) worden aangetroffen in de vorm van huisplattegronden (paalsporen, restanten van waterputten en afvalkuilen, etc.) en hieraan gerelateerde activiteiten.

Tevens kan de aanwezigheid van sporen van rituele activiteiten, grafvelden/urnenvelden, sporen gerelateerd aan ijzerwinning en depotvondsten niet worden uitgesloten. Op basis van de aangetroffen archeologische indicatoren tijdens het archeologisch vooronderzoek in het plangebied en de nederzettingenrestanten uit de Vroege- tot Midden-IJzertijd die tijdens eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek circa 300 meter ten zuidwesten van het plangebied zijn aangetroffen (toponiem; Beekbergen, Klein Canada), kunnen er structuren en sporen van permanente bewoning worden aangetroffen, in de vorm van huisplattegronden (paalsporen, restanten van waterputten en afvalkuilen, etc.) en hieraan gerelateerde activiteiten.

In het zuidoostelijke deel van het plangebied is een vuursteenafslag samen met enkele brokjes houtskool aangetroffen. Er kan binnen het plangebied sprake zijn van een vuursteensite (complextype productieplaats voor bewerking van vuursteen) en/of van een tijdelijk kampement van jager-verzamelaars (complextype jachtkampe/-kampement).

In de zuidoostelijke hoek van het plangebied is een fragment (late) Pingsdorf aardewerk uit de 11^e/12^e eeuw (Late-Middeleeuwen A) aangetroffen. Het fragment kan duiden op een vindplaats van een laatmiddeleeuws boerenerf (complextype huisplaats, onverhoogd). Omdat er fragmenten klappersteen zijn gevonden worden ook structuren en sporen verwacht die kunnen worden gerelateerd aan ijzerwinning/-productie.

Voorlopige resultaten van het veldwerk

Tijdens het veldwerk is afgeweken van de onderzoeksmethodiek zoals beschreven in het PvE. De oriëntatie van proefsleuf 9 is gewijzigd omdat hier nog een aantal schuren aanwezig was en is proefsleuf 11 komen te vervallen omdat op dit deel van het terrein een bodemverontreiniging aanwezig is.

Het totale oppervlak van het archeologisch onderzoek bedroeg $\pm 1.440 \text{ m}^2$. Er zijn 8 proefsleuven gegraven van 40 m bij 4 m en 2 proefsleuven van 20 bij 4 m.

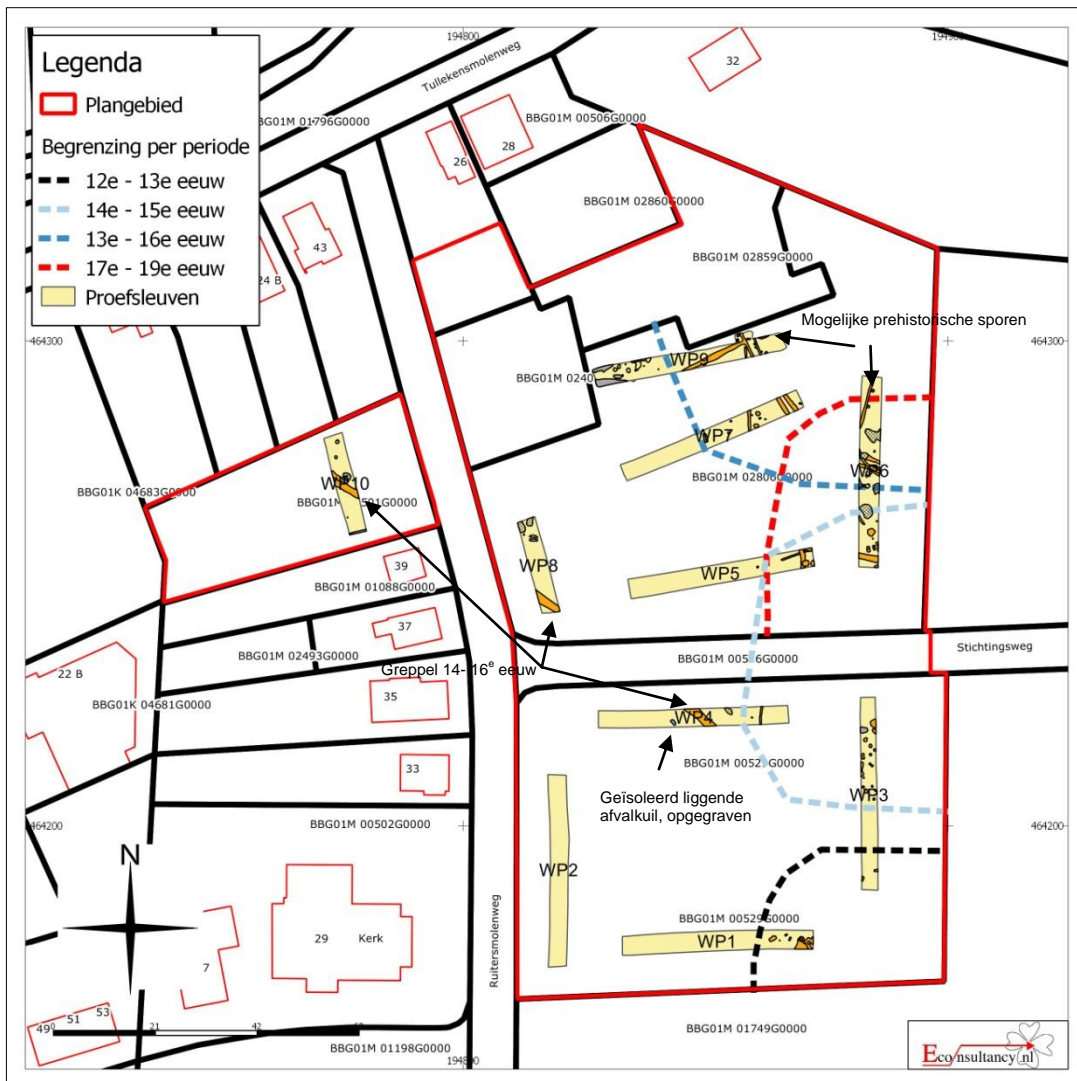
Bodemopbouw

In alle proefsleuven is een intact bodemprofiel aangetroffen. De natuurlijke ondergrond bestaat uit daluitspoelingswaaierafzettingen (sneeuwsmeltwaterafzettingen). Hierboven is een plaggendek, donkerbruin/donkergrijs van kleur, aanwezig. In veel gevallen is hierin een fasering aanwezig waarbij de oudste fase uit de 14^e-15^e eeuw lijkt te dateren. Het merendeel van het archeologische vlak intact. Onder het plaggendek is over het algemeen nog een restant van de oorspronkelijke bodem aanwezig. In de vorm van een overgangs-BC-horizont, lokaal is van het podzolprofiel een deel van de Bw-horizont nog te onderscheiden.

Sporen

Er zijn in de 10 proefsleuven 126 grondsporen geregistreerd. Hiervan hebben 39 sporen een recente of subrecente (19^e eeuw) datering en 8 sporen zijn als natuurlijke verkleuringen geïnterpreteerd. Van de overige 79 sporen dateren 77 sporen vanaf de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd. Er zijn 2 sporen aangetroffen die op basis van de vulling mogelijk ouder (prehistorisch) kunnen zijn. Direct bewijs hiervoor ontbreekt.

De archeologisch relevante sporen bevinden zich voornamelijk aan de oostzijde van het plangebied. Zo zijn aan de zuidoostzijde van het plangebied sporen aanwezig zijn die vooralsnog gerelateerd worden aan een middeleeuws erf uit de 12^e/13^e eeuw. Er lijkt vervolgens sprake te zijn van een verschuiving van dit erf in noordelijke richting waarbij de indruk is dat de sporen jonger (14^e/15^e eeuw) worden richting het noorden. Centraal (aan de oostzijde) in het plangebied zijn grondsporen aangetroffen die in de Nieuwe tijd zijn te plaatsen, mogelijk horen deze sporen bij bebouwing die te relateren is aan bebouwing die op kaartmateriaal uit de 2^e helft van de 17^e eeuw en de minuutplan staat aangegeven.

Of hier sprake is van (en in welke mate) een opvolging het ten zuiden aangetroffen erf is onduidelijk. Ten noorden van de sporen die in de 17^e/19^e eeuw worden geplaatst is nog een cluster sporen (met name greppels) zijn aangetroffen die op basis van het vondstmateriaal in de 13^e/16^e eeuw moeten worden geplaatst.

De sporendichtheid neemt richting het westen snel af. Het lijkt er daarom op dat de westgrens/periferie van de veronderstelde erven is aangesneden. De vindplaats lijkt duidelijk begrensd aan de westzijde omdat verder naar het westen geen grondsporen meer zijn aangetroffen. Uitzondering hierop is de greppel met de spoomummers 33, 84, 123 en 127. De greppel heeft een noordwest – zuidoost oriëntatie en loopt door tot aan de westzijde van het plangebied. De greppel moet op basis van het vondstmateriaal in de 14e/16e eeuw worden geplaatst waarbij mogelijk nog een oudere fase uit de 13e eeuw aanwezig is. Verder is er één geïsoleerde afvalkuil aangetroffen ten westen van deze greppel. Deze afvalkuil is gecoupeerd en afgewerkt.

Vondsten

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 149 fragmenten vondstmateriaal gevonden. Het materiaal is voornamelijk te dateren in de 13e tot 19e eeuw (zie onderstaande tabel).

Soort	Aantal
keramiek (aardewerk, bouwkeramiek)	87
natuursteen	2
dierlijk bot	44
metaal	16
houtskool	2

Tabel: Overzicht vondstmateriaal en aantal.

Het aardewerk aangetroffen tijdens dit onderzoek is voornamelijk afkomstig uit de sporen in het oostelijk deel van het plangebied. Een kleiner deel van het materiaal is aangetroffen in de profielen en als (losse) aanlegvondst.

Het oudste aardewerk bestaat onder meer uit één fragment Pingsdorf aardewerk aangetroffen in het uiterste zuidoostelijke deel van het plangebied (spoor 1, werkput 1). Het gaat hier om een wandfragment van een tuitpot of kan in een hard olijfbruin baksel en kan gedateerd worden tussen 1150 en 1225 n.Chr. Hiernaast zijn twee fragmenten van handgevormde kogelpotten gevonden in werkput 3 en 6 te dateren tussen 1150 en 1250 n.Chr.

Afgezien van deze oudere fragmenten dateert het overige materiaal voornamelijk tussen 1300 en 1950 n.Chr. Hierbij valt op dat in het noordelijk deel van werkput 3 vondstmateriaal is aangetroffen dat met name dateert tussen 1300 en 1500 n.Chr. In het gebied ten noorden daarvan is naast het vondstmateriaal uit dezelfde periode ook materiaal gevonden te dateren tussen 1600 en 1950 n.Chr.

Bij de aanleg van het vlak zijn twee opvallende vondstconcentraties aangetroffen. In het midden van werkput 3 is bij de aanleg in het plaggendek een concentratie van aardewerk, metaal en baksteenfragmenten gevonden. Het materiaal dateert in de 15^e eeuw. Waarschijnlijk gaat hier om dump van afgedankt gebruiksmateriaal. Een tweede concentratie materiaal is tijdens de aanleg van het vlak gevonden in spoor 105 in werkput 9. Het gaat hier om een (percelerings)greppel waarin naast aardewerkfragmenten van diverse vormen in roodbakend aardewerk en steengoed ook grote fragmenten van forse bakstenen en diverse metaalobjecten zijn aangetroffen. Twee metaalobjecten zijn bijzonder; het betreft hier een vrijwel complete hooivork en beitel. Aan de hand van het aardewerk kan de greppel gedateerd worden in de 16^e eeuw.

Het aardewerk dat tijdens dit onderzoek is gevonden bestaat voor het grootste deel uit grijsbakend en roodbakend aardewerk en steengoed uit de periode 1300 tot 1600 n.Chr. Het gaat hier om normaal gebruiksaardewerk. Het jongere aardewerk, uit de periode 1600 tot 1950 n.Chr., bestaat naast een klein deel roodbakend aardewerk uit diverse vormen in porselein, industrieel wit en Faience. Ook hier gaat het om veel voorkomende gebruiksvormen.

Naast het aardewerk, bouwkeramiek en metaalvondsten zijn ook dierlijke resten aangetroffen. Het betreft hier vooral kiezen(molaren) aangetroffen in sporen in werkput 1 en 10. Waarschijnlijk gaat het hierbij om slachtafval van runderen.

Voorlopige interpretatie

Binnen het plangebied bevinden zich antropogene grondsporen in de vorm van (paal)kuilen en greppels die horen bij bewoning die mogelijk dateert vanaf de 12e eeuw. Vermoedelijk horen de archeologische resten bij één of meerdere erven die zich in de loop van de tijd heeft/hebben verplaatst. De indruk is dat de westelijke rand/periferie van de erf(ven) is aangesneden, waarbij de sporendichtheid richting het westen afneemt.

Geconstateerde verstoringen

Slechts plaatselijk is de toplaag van het bodemprofiel verstoord. Alleen aan de noordzijde zijn recente verstoringen aanwezig die lokaal tot in de top van het dekzand zijn ingegraven.

Leesbaarheid grondsporen

Goed.

Stand van zaken en resultaten van de vondstverwerking

Het materiaal is gewassen maar nog niet gesplitst. Het aardewerk is voorlopig op hoofdlijnen gedetermineerd.

Monsters per materiaalcategorie

Er zijn geen monsters genomen.

Toelichting op de monsternamen

N.v.t.

Aanbevelingen met betrekking tot vervolgonderzoek, uitwerking en rapportage

In de onderstaande afbeelding is in paars de zone aangegeven waarbinnen behoudenswaardige archeologische resten zijn aangetroffen. In het onderliggende PvE is een mogelijkheid tot een doorstart naar een opgraving opgenomen. Hierin is afgesproken dat in principe alleen een definitieve opgraving wordt uitgevoerd daar waar de bodem dieper dan 35 cm -mv verstoord gaat worden. Dit gebeurt voor de efficiëntie in blokken rond de woningen en andere locaties waar dieper dan 35 cm -mv gegraven wordt. De grenzen van deze blokken worden vastgelegd in een aanvulling op het oorspronkelijke PvE, dat tevens opnieuw dient te worden goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente Apeldoorn). In de onderstaande afbeelding is in groen een voorstel voor de op te graven bouwputten gegeven. Afhankelijk van de aanleg diepte, grootte en locaties van de bodemingrepen t.b.v. de aan te leggen nutsvoorzieningen (kabels, leidingen en riolering) kan worden besloten om deze locaties ook op te graven.

Er wordt alleen opgegraven buiten de afgesproken opgravingsblokken als dat voor de interpretatie van de archeologie strikt noodzakelijk is. Dit zal in overleg met de opdrachtgever (Saltos, Ruitersmolen C.V.) en het bevoegd gezag (gemeente Apeldoorn) gebeuren. Voorgesteld wordt om de resultaten van het proefsleuvenonderzoek op te nemen in de rapportage van de opgraving. De onderzoeksvragen zijn toereikend en behoeven niet te worden geactualiseerd. De onderzoeksvragen m.b.t. ijzerbewerking en vuursteenvindplaats kunnen komen te vervallen.

Aanvullend specialistisch onderzoek:

Voor het behoud van de metaal objecten is het noodzakelijk dat deze zo spoedig mogelijk door een metaalspecialist worden gewaardeerd en vervolgens behandeld.

Mocht u nog vragen hebben betreffende het voorgaande, dan kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groeten,
Econsultancy

Drs. S. Diependaal
Projectleider